ምዕራፍ ፰
ሥራ

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- የአዳመጣችሁት ምንባብ ውስጥ የተነሱ ፍሬ ጉዳዮችን መነሻ በማድረግ ንግግር ታደርጋላችሁ፡፡
- ምንባብ አንባባችሁ መልዕክቱን ትረዳላችሁ፡፡
- የወደፊት እቅዳችሁን ትዕፋላችሁ፡፡
- ለአዳዲስ ቃላት ፍች ትሰጣላችሁ፡፡
- ተያያዥነት ያላቸውን አረፍተ ነገሮች ትመሰርታላችሁ፡፡

ክፍል አንድ፦ ማዳመጥና መናገር

ታታሪው ሰራተኛ

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ጥንድ ጥንድ በመሆን ስዕሉን ተመልከቱና የተረዳችሁትን ሃሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. ታታሪነት በምን የሚገለፅ ይመስላችኋል? ሰዎች ታታሪ ናቸው ሲባሉ ሰምታችሁ ታውቃላችሁ?
3. ‹‹ታታሪው ሰራተኛ›› በሚለው ርዕስ ስለምን የምታደምጡ ይመስላችኋል?

ተግባር አንድ፦ አዳምጦ መረዳት

ሀ. ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች ያዳመጣችሁትን ምንባብ መሰረት በማድረግ በቃላችሁ መልስ ስጡ።

1. መንሱር የተወለደው የት አካባቢ ነው?
2. ባለታሪኩ ከወንድሞቹ የተለየ ያስባለው ምንድን ነው?

3. ለመንሱርና ወንድሞቹ ትምህርት ማቋረጥ ምክንያት የሆነው ምንድን ነው?
4. ታታሪው ሰራተኛ ከሚለው ምንባብ የተረዳችሁትን ሀሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
5. መንሱር በልጅነቱ ምን መሆን ነበር የሚፈልገው? ፍላጎቱስ ተሳክቶለታል ብላችሁ ታስባላችሁ? መልሳችሁን ለመምህራችሁ ተናገሩ።

ለ. ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን አረፍተ ነገሮች በሳጥኑ ውስጥ ከተቀመጡት ቃላት ክፍት ቦታዎችን አሟልታችሁ ፃፉ።

ታላላቆቻቸውን፣ ባህል፣ ሀላፊነት፣ ውይይት፣ ነገ፣ ስፖርት፣ ቀልጣፋ

1. ታታሪነት የሁላችንም _____ ሊሆን ይገባል።
2. ልጆች _____ ማክበር አለባቸው።
3. ብልህ ሰው ስለ _____ ያስባል።
4. መፅሀፍትን በአግባቡ መያዝ የሁላችንም _____ ነው።
5. ሊዲያ ሁልጊዜም ጠዋት ጠዋት _____ ትሰራለች።
6. በጓደኞች መካከል የሚደረግ _____ ለውጤት ያበቃል።

ክፍል ሁለት፡- ንባብ

ሰነፍ ይከስራል ሰራተኛ ይከብራል

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን ተመልክታችሁ የተረዳችሁትን ሃሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. ‹‹ሰነፍ ይከስራል ሰራተኛ ይከብራል›› የሚለውን ምንባብ ርዕስ ስታነቡ ምን አስታወሳችሁ? መልሳችሁን ለመምህራችሁ ተናገሩ።
3. በአካባቢያችሁ በስንፍና ምክንያት ለኪሳራ የተዳረገ ሰው ታውቃላችሁ? ለምን የከሰረ ይመስላችኋል? መልሳችሁን ለመምህራችሁ ተናገሩ።›

ሰነፍ ይከስራል ሰራተኛ ይከብራል

በድሮ ጊዜ አንድ ሰውዬ ሰው በአለም ላይ ሲኖር ምን ዓይነት ስራ እየሰራ ቢኖር ይሻላል እያለ ሃሳቡን በልቡ ሲያወጣና ሲያወርድ ነበር። ከዚያም እንዲህ አለ ‹‹መሬት አለኝ፤ ይህንን መሬቴን እህል ብዘራበትና አትክልት ብተክልበት ገንዘብ አገኝበታለሁ፤ መሬቱም ይለማል። ስለዚህ በሁለት በኩል ጥቅም አገኝበታለሁ›› አለ።

ለዚህም የሚሆነውን ልዩ ልዩ የስራ መሳሪያዎች አሰናድቶ፣ አገልጋዮቹን ጠርቶ ‹‹በመሬቴ ላይ እህል ለመዝራትና የተለያዩ የአትክልት አይነቶችን ለመትከል አስቢያለሁና ስለዚህ ጠዋት ጠዋት ወደዚያ በመሄድ እንድትሰሩ›› ብሎ አዘዛቸው። ነገር ግን እሱ የትም እየዞረ ሲጠጣ፣ ሲጫወት፣ ሲፈነጥዝ ይውላል። ሰራተኞችም እሱ እንደሄደ ስለሚያወቁ ጊዜያቸውን በጨዋታ ያሳልፉ ነበር። ለሶስት ዓመት በዚህ መልኩ ከኖረ በኋላ ከአትክልቱና ከእርሻው ያገኘው ገንዘብ እንኳንስ ሃብት ሊኖረው የአገልጋዮቹን ልብስና ምግብ ሳይችልለት ቀረ።

የመሬቱ ባለቤት ሰውዬ በቀጣይ ምን የሚያደርግ ይመስላችኋል?

የመሬቱ ባለቤት ይህ እንዳለዋጠው ሲረዳ የመሬቱን እኩሌታ ሸጠው፤ ሌላኛውን እኩሌታ ደግሞ አከራየው። የተከራየውም ሰውየ ሶስት ዓመት ሙሉ ለእርሻ፣ ለአትክልትና ለከብት እርባታ እየተጠቀመበት ኪራዩን ይከፍለው ነበር። ተከራዩም አንድ ቀን ያንን የቀረውን እኩሌታ እንዲሸጥለት ጠየቀው። ሰውየውም በሃሳቡ ተስማማ። ‹‹እኔ በዚህ መሬት ሶስት ዓመት ሰርቼ አላተረፍኩበትም። አንተ ግን ከእኔ ተከራይተህ በየዓመቱ ኪራዩን እየከፈልክ ትርፋማም ሆነህበታል። ይህም ትርፋማ በመሆንህ ነው የቀረውን ልትገዛ የመጣኸው። ለመሆኑ ከዚህ መሬት ነው ወይስ ከሌላ ተበድረህ ባገኘኸው ገንዘብ ነው››

ብሎ ሲጠይቀው ‹‹ባንተ መሬት ላይ ሰርቼ ባተረፍኩት ነው›› ብሎ መለሰለት፡፡ ‹‹እኔ ስከስር አንተ ያተረፍከው እንዴት ነው ምክንያቱን ልትገልፅልኝ ትችላለህ?›› አለው፡፡ ተከራዩም ‹‹አንተ ጠዋት ስትነሳ አገልጋዮቹን ስሩ ትላለህ፤ እኔ ግን ሰራተኞቹን ኑ እንሂድ እንስራ እላቸዋለሁ ምክንያቱ ይህ ብቻ ነው›› ብሎ መለሰለት፡፡

‹‹ሂዱ ስሩ በማለትና ኑ እንስራ በማለት መካከል ምን አይነት ልዩነት አለ›› ብሎ አሁንም ደግሞ ጠየቀው፡፡ ‹‹ልዩነቱማ አንተ ጠዋት ተነስተህ አገልጋዮችህን ሂዱ ስሩ ብለህ ትልካቸውና አንተ ጨዋታና ፈንጠዝያ ወደ ሚገኝበት ቦታ እየሄድክ ገንዘብህንና ጊዜህን በከንቱ ስታባክን ትውላለህ፡፡ አገልጋዮችህ ደግሞ ጊዜያቸውን በማላገጥ ያሳልፉሉ እንጅ ምንም ስራ አይሰሩም፡፡ አንተም አጠገባቸው ሆነህ ስለማትመለከታቸውና ስለማትቆጣጠራቸው ልትቆጣቸው አትችልም፡፡ ስለዚህ ያንተ ጉዳት በሁለት በኩል ነው፡፡ በመጀመሪያ አንተ አትሰራም ደግሞም ገንዘብ ስታባክን ትውላለህ፤ ሁለተኛ አገልጋዮችህም ምንም አይሰሩም፤ ሰነፎች ናቸው፡፡ ታዲያ አንተ ያልከሰርክ ማን ይክሰር፡፡ እኔ ብትለኝ ግን ጠዋት በማለዳ ተነስቼ ኑ እንሂድ እንስራ ብዬ ሰራተኞቼን ከፊቴ አስቀድሜ እሄዳለሁ፡፡ እዚያ ስንደርስ በአጭር ታጥቄ በመካከላቸው ሆኜ እስከማታ እሰራለሁ፡፡ ሰራተኞቼንም አብሬ በመሆን እቆጣጠራለሁ፡፡ እንደዚህ ሰርቼ እኔ ያላተረፍኩ ማን ያትርፍ ይኸውልህ ሂዱ ስሩ በማለትና ኑ እንሂድ እንስራ በማለት መካከል ያለው ትልቁ ልዩነት ይህ ነው፡፡›› አለው፡፡

ከበደ ሚካኤል (1999) ታሪክና ምሳሌ 1ኛ መፅሃፍ፣ ገፅ 50-54 ተሻሽሎ የተወሰደ

ተግባር አንድ፡- አንብቦ መረዳት

ሀ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት በቃል መልሱ።

1. የሰው ልጅ በዓለም ሲኖር ስራ የመስራት ግዴታ አለበት ትላላችሁ?
2. ሰውዬው መሬት እያለው ለኪሳራ የተዳረገው በምን ምክንያት ነው?
3. አብዛኛውን ጊዜ በጨዋታና ፈንጠዝያ ማሳለፍ ሊያስከትል የሚችለው ችግር ምንድን ነው?
4. ተከራዩ ሰውዬ የቀረውን መሬት እንዲሸጥለት የጠየቀው ለምን ፈልጎ ነው?
5. ባለመሬቱ ሰውዬ በሶስት ዓመት ውስጥ ያልተለወጠው በራሱ ነው ወይስ በሰራተኞቹ ችግር ይመስላችኋል? ምክንያቱን ለመምህራች ተናገሩ።

ለ. ለሚከተሉት ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክለኛውን መልስ በመምረጥ በፅሁፍ መልሱ።

1. የመሬቱ ባለቤት እንዳላዋጣው ሲረዳ ምን አደረገ
   ሀ. ተጨማሪ መሬት ገዛ
   ለ. የቀረውን እኩሌታ ሸጠ
   ሐ. አንደኛውን እኩሌታ አከራየ
   መ. ለ እና ሐ መልሶች ናቸው
2. መሬቱን የተከራየው ሰውዬ መሬቱን ለምን ለምን ይጠቀምበት ነበር?
   ሀ. ለእርሻ ለ. ለአትክልት ስፍራ
   ሐ. ለከብት እርባታ መ. ሁሉም
3. ‹‹ባንተ መሬት ላይ ሰርቼ›› ያለው ማን ነው?
   ሀ. ተከራዩ ለ. ባለመሬቱ ሰውዬ
   ሐ. ሰራተኞቹ መ. ሁሉም

4. ‹‹ኑ እንሂድ እንስራ›› የሚለው አረፍተ ነገር ምን የሚል ሃሳብ ያስተላልፋል?
   ሀ. እናንተ ሂዱ እኔ እመጣለሁ።
   ለ. አብረን በአንድ ላይ እንስራ ።
   ሐ. ሰራተኞች ብቻ እንዲሰሩ መላክ።
   መ. ለብቻ መስራት
5. ያንተ ጉዳት በሁለት በኩል ነው ያለው ምንና ምኑን ነው?
   ሀ. ሰውዬው ለራሱ አለመስራቱንና ገንዘብ ማባከኑ
   ለ. አገልጋዮቹ ምንም አለመስራታቸው
   ሐ. መሬቱን መሸጡንና ማከራየቱ
   መ. ሀ እና ለ መልሶች ናቸው
6. በምንባቡ መሰረት አለመስራት ከሚከተሉት በምን ይገለፃል?
   ሀ. ስኬታማ መሆን
   ለ. ለችግርና ለድህነት በመጋለጥ
   ሐ. ሃብት በማፍራት
   መ. ረጂ በመሆን

ተግባር ሁለት፡- ቃላት

ሀ. ተተኪሪ ቃላትን በመጠቀም አረፍተ ነገሮችን አሟሉ።

ማሰላሰል፣ አመለካከት፣ ፈንጠዝያ፣ መስራት፣ ትጋት፣ ትርፋማ፣ ብድር

1. ሳምንቱን ምን መስራት እንዳለበት ተቀምጦ ጀመረ።
2. ሰውዬው በስራው ውጤታማ በመሆኑ ምክንያት ከልጆቹ ጋር ቀኑን በ_____አሳለፈ።
3. የሰው ልጅ ሰርቶ ለመለወጥ ለስራ ያለው_____አወንታዊ መሆን አለበት።
4. ወይዘሮ አስካለ በ_____ ስለምትሰራ_____ ሆነች።
5. ከአቶ ካሳሁን_____ ወስጄ የንግድ ስራ ጀመርኩ።

ለ. የሚከተሉትን ከምንባቡ የወጡ ሀረጋትና አረፍተ ነገሮች በሃሳብ አብረው የሚሄዱትን መርጣችሁ አዛምዱ።

ምሳሌ፡- በአግባቡ አልሰራም -- ለድህነት ተዳረገ

ሀ	ለ
1. ገንዘብ ያባክናል	ሀ. ተጨማሪ መሬት ገዛ
2. መሬት ተከራየ	ለ. አትክልት አለማ
3. ጠንክሮ ሰራ	ሐ. ለኪሳራ ተዳረገ
4. ብዙ ገንዘብ አገኘ	መ. ውሳኔ ላይ ደረሰ
5. በጥልቀት አሰበ	ሠ. ውጤታማ ሆነ

ተግባር ሶስት፡- መፃፍ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በመመሪያው መሰረት በፅሁፍ መልሱ።

1. ‹‹ሰነፍ ይከስራል የሰራ ይከብራል›› በሚለው ሃሳብ ዙሪያ ሌሎች ተረቶችን ፈልጋችሁ በማንበብ የተረዳችሁትን ፍሬ ሃሳብ ፅፋችሁ ለጓደኞቻችሁ በክፍል ውስጥ አንብቡ።
2. የቀረበላችሁን ምንባብ በድጋሚ በማንበብ ዋና ዋና ሃሳቦችን በአራት አረፍተ ነገሮች ፅፋችሁ ለመምህራችሁ አሳዩ።

ክፍል ሶስት፡- ቃላት

ተግባር አንድ፡- በተመሳሳይ ሆሄ የሚጨርሱ ቃላት

ሀ. በሚከተለው ምሳሌ መሰረት የመጨረሻ ቅርፃቸው ወይም ሆሄያቸው የሚመሳሰሉ ቃላትን ፃፉ። ለእያንዳንዱ ቢያንስ ሶስት ሶስት ቃላት ፃፉ።

ለምሳሌ፡- ሀ. ገነባ፣ ተቀባ፣ አዛባ
ለ. ተመታ፣ ሁካታ፣ ቸልታ

1. ቀመሰ _____ _____ _____
2. ከበረ _____ _____ _____

3. ቃረመ _____ _____ _____
4. ከፈለ _____ _____ _____
5. ጋረደ _____ _____ _____
6. ተከፋ _____ _____ _____

ለ. በ‹‹ሀ›› ስር ለቀረቡት ቃላት ተስማሚ የሆኑትን ከ ‹‹ለ›› ረድፍ መርጣችሁ አዛምዱ።

ምሳሌ፡- የእግር -- ሹራብ

ሀ	ለ
1. የጣት	ሀ. ቤት
2. የእጅ	ለ. ቀለበት
3. ጥቁር	ሐ. መንገድ
4. የሳር	መ. ሰዓት
5. የአንገት	ሠ. ሹራብ
6. የመኪና	ረ. ሀብል

ሐ. ለሚከተሉት ቃላትና ሀረጋት ተመሳሳይ ፍቺ ስጡ።

1. መለስተኛ
2. ደንታ ቢስ
3. ውዝግብ
4. ማሞገስ
5. ጭምት
6. ባለፀጋ
7. አደባ

ክፍል አምስት፡- ጽሕፈት

ተግባር አንድ፡- መፃፍ

1. እያንዳንዳችሁ በሳምንት ውስጥ የምትሰሯቸውን ስራዎች በቅደምተከተል በአምስት አረፍተ ነገሮች በፅሁፍ አስፍሩ።

2. ወደፊት ምን መስራት ትፈልጋላችሁ ወይም ምን መሆን ትፈልጋላችሁ? መስራት የምትፈልጉት ዓላማ ላይ ለመድረስ ምን ምን ተግባራትን ታከናውናላችሁ? የወደፊት እቅዳችሁን በስድስት አረፍተ ነገሮች በመፃፍ ለመምህራችሁ አሳዩ።

ክፍል ስድስት፡- ሰዋስው

ተግባር አንድ፡- አያያዦች

ሀ. የሚከተሉትን አረፍተ ነገሮች ተገቢውን አያያዥ ቃል ወይም ሀረግ በመምረጥ አሟሉ።

ነገር ግን፣ እንግዲህ፣ ምክንያቱም፣ ወይስ

1. በጠዋት ተነስቶ ነበር _____ ከቤት አልወጣም።
2. ጫማ _____ ልብስ ይሻልሻል?
3. በተደጋጋሚ ስመክረው ነበር _____ምንም ማድረግ አልችልም።
4. የመጀመሪያው ክፍለ ጊዜ ትምህርት አመለጠው በሰዓት አልደረሰም።

ለ. የሚከተሉትን አያያዦች ተጠቅማችሁ አረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

1. ቢሆንም
2. አለበለዚያ
3. ይሁን እንጅ
4. ስለዚህ
5. ወይም
6. በስተቀር

ተግባር ሁለት፡- ቅጥያዎች

ቅጥያዎች

ቅጥያዎች በሶስት ይከፈላሉ። ከቃል በፊት የሚገቡ፣ ከቃል በኋላ የሚገቡና በቃል መሃል የሚገቡ ናቸው።

1. ከቃል በፊት የሚገቡት ለምሳሌ፡- ሀ. አስ- = አስመረቀ
   ለ. እየ- = እየሄደ
   ሐ. ሲ- = ሲመጣ
2. ከቃል በኋላ የሚገቡ ለምሳሌ፡- ሀ. -ኦች = ልጆች
   ለ. -ኦችሁ = በላችሁ
   ሐ. -ዎች = በሬዎች
   መ. -ኣን = መምህራን
3. በቃል መሀል የሚገቡ ለምሳሌ፡- ሀ. -ጫ- = አጫጭር
   ለ. -ዣ- = ረዣዥም
   ሐ. -ላ- = ወላለቀ

ወዘተ. የመሳሰሉት ቅጥያዎች ናቸው።

ሀ. ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን ቃላት ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ቅጥያዎችን እየጨመራችሁ አጣምሩ።

ተ.ቁ	ዋና ቃል	-ኦች	-ኡ	-ኣችሁ	-ዋ	-ህ	-ኣችን
1	ቅርስ	ቅርሶች	ቅርሱ	ቅርሳችሁ	ቅርስዋ	ቅርስህ	ቅርሳችን
2	ገንዘብ						
3	ቤት						
4	ዘመድ						
5	ልብስ						
6	ክፍል						
7	አባት						

ለ. ከሚከተሉት ቃላት ላይ የተጨመሩትን ቅጥያዎች ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ለይታችሁ ፃፉ።

ምሳሌ፡- ንፁሃን፡ ዋና ቃል (ንፁህ) ሲሆን ቅጥያው (-ኣን) ነው።

1. ቃላት
2. ቤታችን
3. ሰባበረ
4. ላሞች
5. ፈለጋችሁ

የክለሳ ጥያቄዎች

1. አንድ በአካባቢያችሁ የምታውቁትን በስራው ታታሪ የሆነ ሰው በምሳሌነት ፅፋችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ በንባብ አሰሙ።
2. ሰነፍ ይከሰራል የሰራ ይከብራል የሚለውን ምንባብ አንድ ጊዜ በየግላችሁ በለሆሳስ አንብቡ። ከዚያም የምንባቡን ፍሬ ሃሳብ በራሳችሁ አገላለፅ በሶስት አረፍተ ነገሮች ፅፋችሁ ለመምህራችሁ አሳዩ።
3. ትምህርታችሁን ስትጨርሱ በምን ሙያ ላይ መሰማራት ትፈልጋላችሁ? የወደፊት እቅዳችሁን ግለፁ።
4. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍች ስጡ።
   ሀ. ብዛል
   ለ. ለሆሳስ
   ሐ. ተፈረጀ
   መ. በትር
5. የሚከተሉትን አያያገኖች በመጠቀም አረፍተ ነገር መስረቱ።
   ሀ. ስለዚህ
   ለ. እንጂ
   ሐ. ስለሆነ

አማርኛ ፫ኛ ክፍል

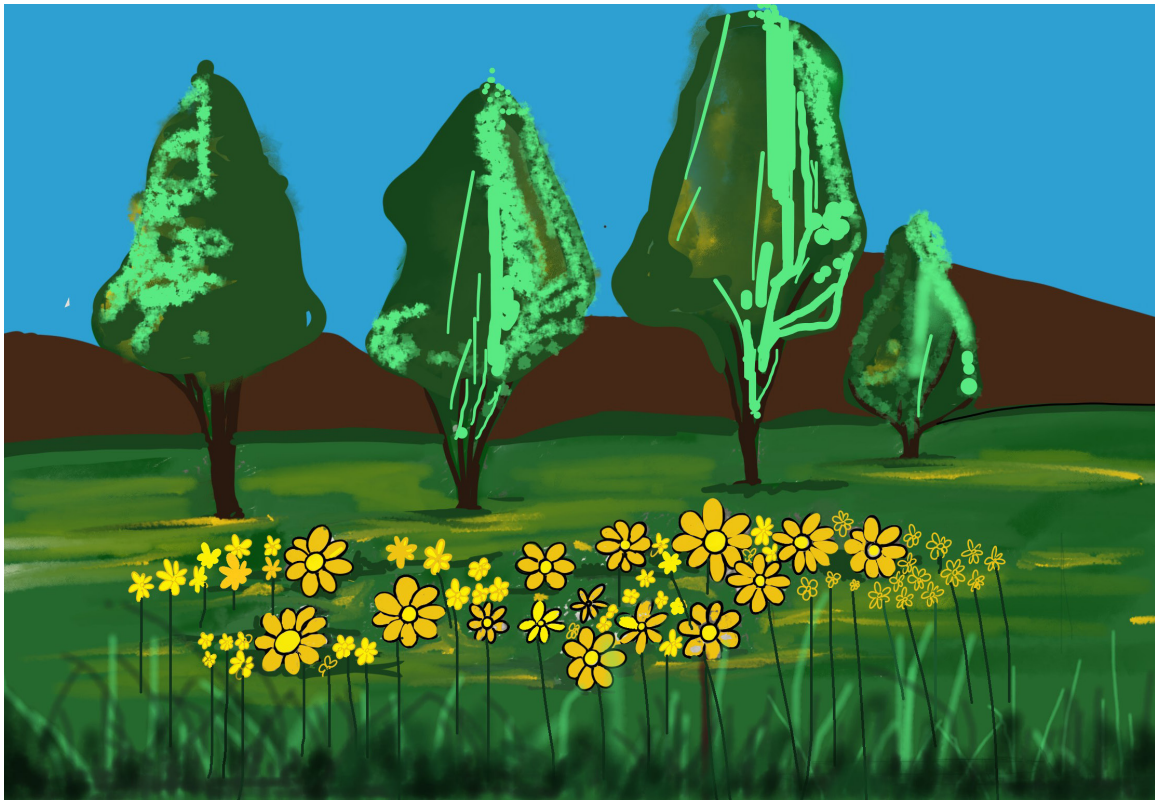
ምዕራፍ ፱
ባህል

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- በአዳመጣችሁት ምንባቡ ውስጥ የተነሱ ጉዳዮች ላይ ልምምድ ታደርጋላችሁ፡፡
- ምንባቡን አንብባችሁ መልዕክቱን ትረዳላችሁ፡፡
- በተሰጧችሁ ቃላት አረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ፡፡
- ለአዳዲስ ቃላት ፍች ትሰጣላችሁ፡፡
- በአረፍተ ነገር ውስጥ መስተዋድዶችን ትለያላችሁ፡፡

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

የአዲስ አመት በዓል አከባበር በኢትዮጲያ

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን ስትመለከቱ ምን ተገነዘባችሁ?
2. አበባዎች ስታዩ ምን ታስታውሳላችሁ?
3. በአካባቢያችሁ የሚከበሩ ታላላቅ ክብረ በአላትን ዘርዝሩ።

ተግባር አንድ፡- አዳምጦ መናገር

ሀ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት መልሱን በቃል ተናገሩ።

1. የእንቁጣጣሽ በዓል በየአመቱ መቼ ይከበራል?
2. በእንቁጣጣሽ ወቅት የሚሰጡ አበባዎች የምን መገለጫዎች ናቸው?

3. የራሷ የዘመን አቆጣጠር ያላት ሀገር ማን ናች?
4. በጥንት ጊዜ ኢፍ መስቀል እየተባለች የምትጠራዋ ምንድን ነች?
5. በሀገራችን የእንቁጣጣሽ በዓል የምን መገለጫ ነው?

ለ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ሃሳቡ ትክክል ከሆነ "እውነት" ካልሆነ ደግሞ "ሀሰት" በማለት በቃል መልሱ።

1. የሰው ዘር መገኛ ናት የተባለችው ኢትዮጵያ ናት።
2. በአዲስ ዓመት መጀመሪያ ልጆች ለወላጆችና ለጎረቤት የምኞት መግለጫ ፖስት ካርድ ይሰጣሉ።
3. ደመናማ ሰማይ የሚገፈፍበት የተባለው የነሃሴ ወር ነው።
4. እውነተኛ እንቁጣጣሽ የሚለው ቃል ግጫ ነው።
5. እንቁጣጣሽ በየሁለት ዓመቱ የሚከበር በዓል ነው።

ተግባር ሁለት፡- መናገር

በእንቁጣጣሽ ወቅት የሚዜሙ ወይም የሚባሉ ጨዋታዎችን አጥንታችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ።

ተግባር ሶስት፡- ቃላት

ሀ. በ‹‹ሀ›› ስር ለተዘረዘሩት ቃላት ከ ‹‹ለ›› ስር ተመሳሳያቸውን በመፈለግ አዛምዱ።

ሀ	ለ
1. ጨለማ	ሀ. የሳር ዓይነት
2. አውደ ዓመት	ለ. መታታት
3. የምስራች	ሐ. ፅልመት
4. ተንቆጠቆጠ	መ. የደስታ መግለጫ
5. ኩልል	ሠ. አሸበረቀ
6. እንግጫ	ረ. ክብረ በዓል

7. ኮረብታዎች ሰ. ጥርት
8. መሳንሳን ሸ. ጉብታዎች

ለ. የሚከተሉትን በ‹‹ሀ›› ረድፍ የቀረቡትን ቃላት በ‹‹ለ›› ረድፍ ካሉት ጋር ተቃራኒያቸውን በመፈለግ አዛምዱ።

ሀ	ለ
1. የመጀመሪያ	ሀ. ተራራ
2. ማሽብረቅ	ለ. ማደብዘዝ
3. በዓል	ሐ. የመጨረሻ
4. ሜዳ	መ. መጥፎ
5. መልካም	ሠ. ንጥል
6. ጥቅል	ረ. አዘቦት

ተግባር አራት፡- መፃፍ

1. በአካባቢያችሁ በዓል ሲመጣ የሚዘጋጁ ባህላዊ ምግቦችን ፅፋችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።
2. በአመት በዓል እለት የሚለበሱ ባህላዊ አልባሳትን ዝርዝር ፅፋችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አስደምጡ።
3. አንድ የክብረ በዓል አከባበር ስርዓትን በመምረጥ ፅፋችሁ በመምጣት በክፍል ውስጥ ለመምህራችሁና ለጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።

ክፍል ሁለት፡- ንባብ

ባህል

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

1. ከስዕሉ የተረዳችሁትን ሃሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. ባህል ምንድን ነው ብላችሁ ታስባላችሁ?
3. በአካባቢያችሁ ሰርግ ሲኖር ምን ዓይነት ስነ ስርዓት ይከናወናል?

ባህል

ባህል ምንድን ነው ተብለን ብንጠየቅ ሁላችንም የተለያየ አይነት መልስ ልንሰጥ እንችላለን። እያንዳንዳችን የአንድ ማህበረሰብ አባል በመሆናችን ባህል አለን። ባህል የአንድን ማህበረሰብ ማንነት የሚያንፀባርቅ ነው። በሀገራችን በርካታ ብሄር ብሄረሰቦች ይገኛሉ። ሁሉም ብሄሮች የማንነታቸው መገለጫ ባህል አላቸው። ከነዚህም ውስጥ የጋብቻ ስነ ስርዓት፣ የለቅሶ ስነ ስርዓት፣ የልደት አከባበር ስርዓት፣ የአለባበስ ስርዓት፣ የተለያዩ የበዓል አከባበሮች፣ ከዓመት በአል ጋር ተያይዘው የሚዘጋጁ የተለያዩ ባህላዊ ምግቦች፣ በበአል ወቅት የሚለበሱ የተለያዩ አልባሳት፣ ባህላዊ የፀጉር አሰራር ፣ ለማጌጥ ወይም ለመዋቢያነት የምንጠቀምባቸው ባህላዊ ጌጣ ጌጦች ሁሉ የባህል መገለጫዎች ናቸው።

ባህል ለሰው ልጅ ምን አገልግሎት ይኖረዋል ብላችሁ ትገምታላችሁ?

ባህል ለማህበረሰባችን እንደ ህግ ሆኖ ያገለግላል። ለምሳሌ፦የእርቅና የለቅሶ ስርዓት ማንሳት እንችላለን። የእርቅ ስርዓት ሰዎች እርስ በርሳቸው ሲጣሉ የሚያስታርቁበት አንዱ መንገድ ነው። ከሁለቱም ባለጋራ ወገን ሽማግሌዎች ተቀምጠው ጉዳዩን ወደ ህግ አካላት

ሳይወስዱ በአካባቢያቸው በልምድ የሚጠቀሙበትን የግጭት አፈታት ህግ ተከትለው እርቀ ሰላም እንዲወርድ ያደርጋሉ። ይህ በሽምግልና ግጭት የሚፈታበት ስርዓት እንደየማህበረሰቡ ባህል የተለያየ ሊሆን ይችላል።

ለአንድ ማህበረሰብ ሌላው የባህል መገለጫው የለቅሶ ስነ ስርዓት ነው። የሰው ልጅ በምድር ላይ ተወልዶ ሲኖር በርካታ የህይወት ምእራፎችን ያልፋል። ከነዚህ የህይወት ምዕራፎች አንዱና የመጨረሻው ሞት ነው። ሰው ሲሞት የቀብር ስርዓት ሲካሄድ ለቀስተኞች የአስከሬን ሽኝት የሚያደርጉበት መንገድ አንዱ ማሳያ ነው። ለቅሶ ሲኖር የአካባቢው ሰውና ወዳጅ ዘመድ ተሰብስቦ ሃዘንተኛ ቤተሰብ ያጅባሉ፤ ያስተዛዝናሉ። አብረው በመገኘት የአስከሬን ሽኝት ያደርጋሉ። የሽኝቱ ስነስርዓትም እንደየማህበረሰቡ ባህል የተለያየ ነው።

በአጠቃላይ ባህል ለአንድ ማህበረሰብ የማንነቱ ማንፀባረቂያ ብቻ ሳይሆን አንዱ ከአንዱ ጋር ህብር ፈጥሮ እንዲኖር የሚያስችል ነው። ባህል ከሰው ልጅ ጋር እጅግ የተቆራኘ ሀብት ነው ። የባህል ባለቤት መሆን የሚቻለው ደግሞ የማህበረሰብ አባል መሆን ሲቻል ነው። እያንዳንዱ ማህበረሰብም የራሱ ባህል አለው። ይህም የተለያየ የማህበረሰብ ባህል ደግሞ ብዙ ባህሎች እንዲኖሩ ያደርጋል። በዚህ ምክንያት ኢትዮጵያችን ባለብዙ ባህል ባለቤት በመሆን የታደለች ሀገር ናት።

ተግባር አንድ፡- አንብቦ መረዳት

ሀ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት በቃል መልሱ።

1. የምንኖርበት ማህበረሰብ የራሱ ባህል አለው ትላላችሁ? መልሱን ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. ባህል እንዴት የማንነት መገለጫ ሊሆን ይችላል?
3. የባህል መገለጫ መንገዶች ምን ምን ናቸው? ዘርዝራችሁ ተናገሩ።

4. ሀገራችን ብዙ ባህል እንዲኖራት ያስቻላት ምንድን ነው?
5. እንደ ልደትና የሰርግ ስርዓት ያሉት የባህል መገለጫዎች ናቸው ማለት ይቻላል?

ለ. ምንባቡን መሰረት በማድረግ ትክክል የሆነውን ሃሳብ "እውነት" ስህተት የሆነውን ደግሞ "ሀሰት" በማለት በፅሁፍ መልሱ።

1. ማንኛውም ማህበረሰብ የራሱ ባህል አለው።
2. ባህላዊ የፀጉር አሰራር የባህል ማሳያ ሊሆን ይችላል።
3. በባህላዊ መንገድ እርቀ ሰላም መፍጠር አይቻልም።
4. ማንኛውም ማህበረሰብ የተለያየ ባህል ቢኖረውም የሚያስተሳስረው አንዳች ነገር ግን አለው።
5. ባህል ከሰው ልጅ ጋር ብዙም ቁርኝት የለውም።

ተግባር ሁለት፡- ቃላት

ሀ. ከዚህ በታች ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ተመሳሳይ ፍች ስጡ።

1. ባላጋራ
2. ባህል
3. ማሳያ
4. ህብር
5. መዋብያ
6. ማስታረቅ

ለ. ለሚከተሉት ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ተቃራኒ ፍች ስጡ።

1. ውልደት
2. መቆራኘት
3. አንድነት
4. ሀዘን
5. ማውረድ

ሐ. በሚከተሉት ቃላት አረፍተ ነገሮችን መስረቱባቸው፡፡

1. ባህል
2. ሰላም
3. ማህበረሰብ
4. ይቻላል
5. አለው

ተግባር ሶስት፡- መፃፍ

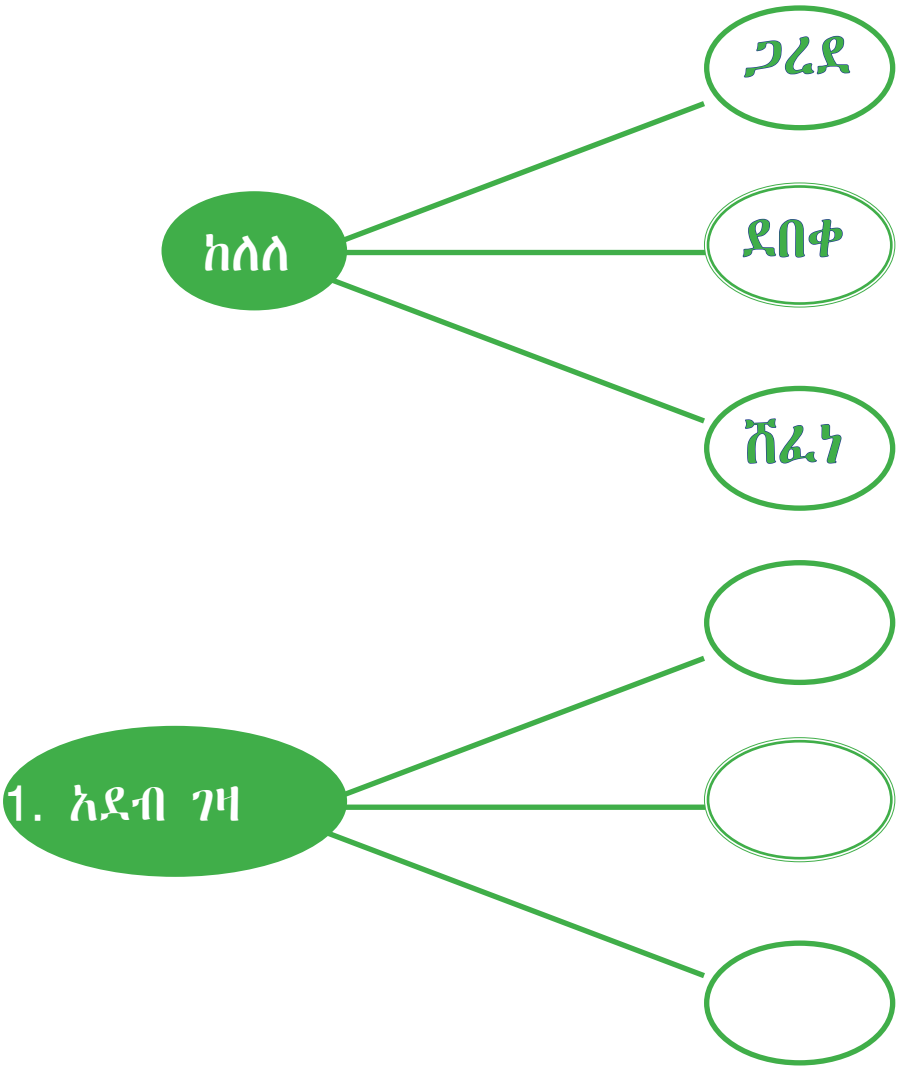
1. በአካባቢያችሁ የለቅሶ ስርዓት እንዴት እንደሚከናወን ወላጆቻችሁን ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡ፡፡
2. በአካባቢያችሁ ሰለባህላዊ የምርቃት ስነ ስርዓት ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ አሳዩ
   ለምሳሌ፡- አባቶች ልጆችን ሲመርቁ የሚገልፅ
3. ልደታችሁን ስታከብሩ የምታደርጓቸውን ስርዓቶችን ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ አሳዩ፡፡

ክፍል ሶስት፡- ቃላት

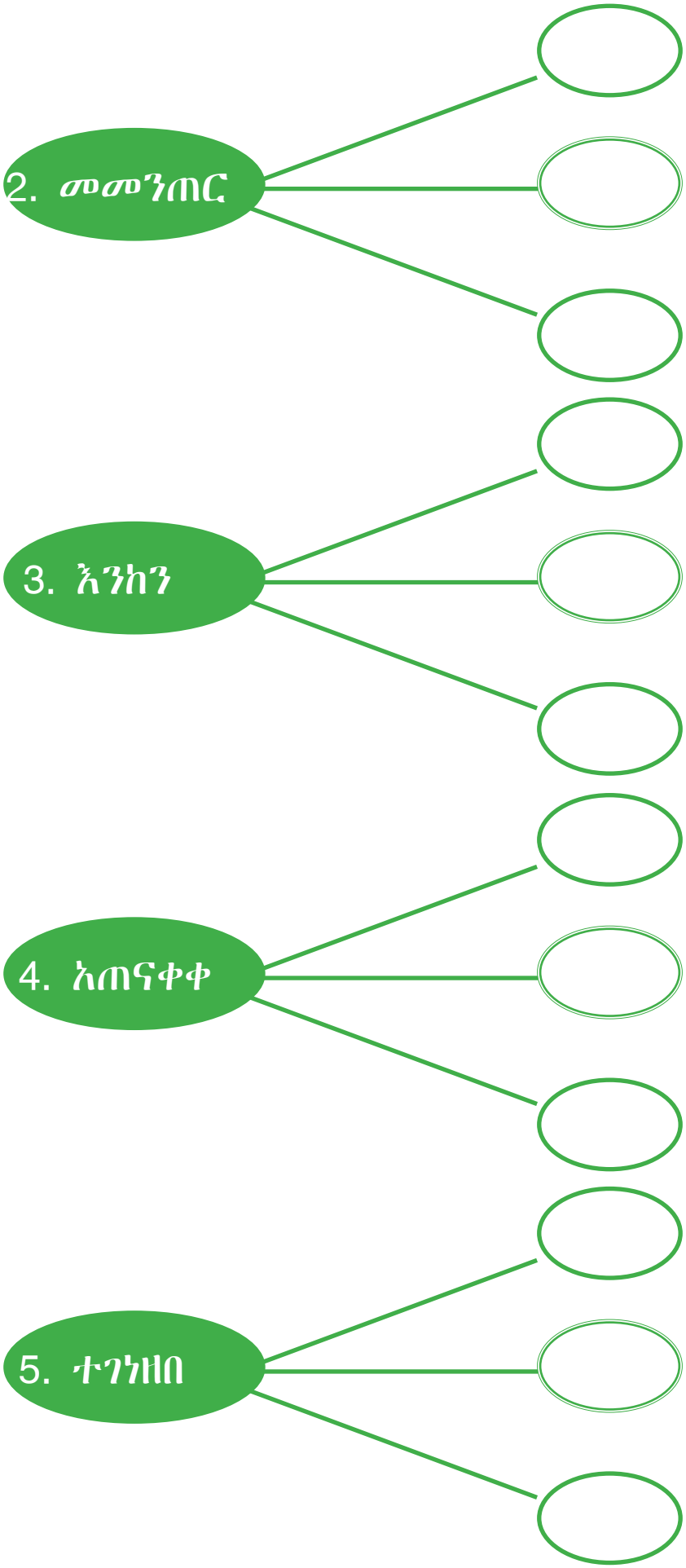
ተግባር አንድ፡- የቃላት ተመሳሳይ ፍች

ሀ. በምሳሌው መሰረት ከዚህ በታች ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይ ፍች ስጡ።

ምሳሌ

ምዕራፍ ዘጠኝ

ለ. በ ‹‹ሀ›› ስር ለቀረቡ ቃላት ከ ‹‹ለ›› ስር ተቃራኒ ፍቻቸውን በመምረጥ አዛምዱ::

ሀ	ለ
1. ሸካራ	ሀ. ድርቅ
2. መዘግየት	ለ. አነሰ
3. ንፉግ	ሐ. መፍጠን
4. ልምላሜ	መ. ለጋስ
5. ገዘፈ	ሠ. ፈዛዛ
6. ቀልጣፉ	ረ. ለስላሳ

ክፍል አራት:- ጽሕፈት

ተግባር አንድ:- መፃፍ

ከዚህ በታች የቀረቡትን ቃላት በቅደም ተከተል በማስተካከል ተገቢውን ስርዓተ ነጥብች ተጠቅማችሁ አረፍተ ነገሮቹን እንደገና አስተካክላችሁ ፃፉ::

1. ፅጌረዳ፣ ወንበር፣ ተቀመጠች፣ ላይ፣ ፀሀይ፣ አውጥታ
2. ወደቀ፣ ህፃኑ ልጅ፣ ተደናቅፎ፣ ሲሮጥ
3. ራቢያ፣ ተመረቀች፣ በጥሩ፣ ውጤት
4. ሂሩት፣ የሂሳብ፣ ሰራች፣ የቤት ስራ
5. ችግኝ፣ ሳዲቅ፣ ተከለ
6. ሙዚቃ፣ ያሬድ፣ ይወዳል፣ ማዳመጥ
7. እወዳለሁ፣ እኔ፣ መዝናኛ፣ መሄድ፣ ስፍራ

ክፍል አምስት:- ሰዋስው

ተግባር አንድ:- መስተዋድድ

ማስታወሻ

መስተዋድዶች ከስም በፊት ወይም በኋላ በመምጣት ስሙን ከሌላ ቃል ወይም ሀረግ ጋር የማዋደድ ወይም የማያያዝ ተግባር አላቸው ::

መስተዋድዶች የሚባሉት:- ስለ፣ እንደ፣ ከ፣ ለ፣ ወደ፣ አጠገብ፣ ባሻገር፣ ወዲህ፣ ላይ፣ ታች፣ ውስጥ ወዘተ የመሳሰሉት ናቸው::

ሀ. የሚከተሉትን መስተዋድዶች ምሳሌውን መሰረት በማድረግ ከስም ለይታችሁ አስምሩባቸው::

ምሳሌ:- ቤት አጠገብ = አጠገብ (ቤት ስም ሲሆን አጠገብ ደግሞ መስተዋድድ ነው::)
ከፒያሳ = ፒያሳ (ከ መስተዋድድ ሲሆን ፒያሳ ደግሞ ስም ነው::)

1. ዛፍ ላይ
2. ስለትምህርት
3. ለወንድሙ
4. አዲስ አበባ ድረስ
5. ከወንዝ ማዶ
6. ወደትምህርት ቤት

ለ. ከዚህ በታች በቀረበው ሰንጠረዥ ውስጥ መስተዋድድ የሆኑትን ቃላት ብቻ ለይታችሁ ፃፉ::

ከ፣ ልጅ፣ ጥቁር፣ ወደ፣ ውስጥ፣ ምርኩዝ፣ ምንኛ፣ እንደ፣ ክብ፣ እስከ፣ ላይ፣ ትንሽ፣ ገዛ፣ አጠገብ፣ ቶሎ፣ ብልህ፣ ታች...

ሐ. ከዚህ በታች የቀረቡትን መስተዋድዶች በመጠቀም አረፍተ ነገር መስርቱ::

1. እስከ 2. አጠገብ 3.ድረስ 4.እንደ 5.ወዲህ

የክለሳ ጥያቄዎች

1. በበዓላት ወቅት በሬዲዮ ወይም በቴሌቪዥን የሚተላለፉ ባህላዊ ዘፈኖችን አዳምጣችሁ፤ ያዳመጣችሁትን ባህላዊ ዘፈን በቃል በማጥናት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ።
2. ከተለያዩ የበዓላት አከባበር ስርዓቶች ውስጥ አንዱን በመምረጥ ስለዚያ ባህል ጠይቃችሁ ወይም አንብባችሁ በመምጣት የተረዳችሁትን በፅሁፍ ለመምህራችሁ አቅርቡ።
3. ሁለት ሁለት ስምና ግስ የሆኑ ቃላትን በመጠቀም አረፍተ ነገሮችን መስርቱ።
4. ለሚከተሉት ቃላት ሁለትና ከዚያ በላይ ተመሳሳይ ፍች ስጡ።
   ሀ. ሰራ
   ለ. መንስኤ
   ሐ. አፀና
5. የሚከተሉትን መስተዋድዶች በመጠቀም አረፍተ ነገር መስርቱ።
   ሀ. እንደ
   ለ. ጋር
   ሐ. ስለ
   መ. ወደ

ምዕራፍ ፲
ገበያ

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- የቀረበላችሁን ምንባብ አድምጣችሁ መልዕክቱን ትናገራላችሁ።
- በክፍል ደረጃችሁ ያነበባችሁትን ፅሁፍ ዋና ሀሳብ ታብራራላችሁ።
- ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ፍች ትሰጣላችሁ።
- አያያዥ ቃላት በመጠቀም ድርብ አረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ።

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥና መናገር

ቅድስትና የገበያ ውሎዋ

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. በስዕሉ ላይ ምን ምን ነገሮችን ተመለከታችሁ?
2. ከወላጆቻችሁ ጋር ገበያ ሄዳችሁ ታውቃላችሁ?
3. ገበያ ውስጥ ምን ምን ነገሮች ይገኛሉ ብላችሁ ትገምታላችሁ?

ተግባር አንድ፡- አዳምጦ መረዳት

ሀ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ።

1. ባለታሪኳ ወደ ገበያ የሄደችሁ ምን ለማድረግ ነበር?
2. የቅድስት አማርኛ መምህር ምን ፅፉ እንድትመጣ አዘዟት?
3. ከከተማው ትንሽ ወጣ ብሎ ሰፊ ሜዳ ላይ ነው የተባለው ምኑ ነው?
4. ቅድስት ገበያ ለመሄድ ወላጆቿ አብረዋት ባይሆኑ ብቻዋን ትሄድ ነበር?

5. ባህላዊ የግብይት ስርዓት የሚባለው ምንድን ነው?

ለ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ሃሳቡ ትክክል ከሆነ ‹‹እውነት›› ካልሆነ ደግሞ ‹‹ሀሰት›› በማለት መልሳችሁን በቃል ተናገሩ፡፡ በምክንያት አስደግፋችሁ ግለፁ፡፡

1. ወላጆቿ የቅድስትን ጥያቄ ለመመለስ ፈቃደኛ አልነበሩም፡፡
2. ቅድስት ገበያ ሄዳ የሚያስፈልጓትን ቁሳቁስ ሁሉ ገዛች፡፡
3. እነቅድስት የሄዱበት ገበያ ገዥና ሻጩ ያለ ክርክር ይገበያዩበት
   ነበር፡፡
4. በላስቲክ የተወጠሩት ሸራዎች ውስጥ ሸቀጦች በብዛት ይታዩ ነበር፡፡
5. ቅድስት ገበያ ውስጥ ማስታወሻዋን ትፅፍ የነበረው በግሏ ማጥናት ስለፈለገች ነው፡፡

ተግባር ሁለት፡- መናገር

ጥንድ ጥንድ በመሆን የሚከተለውን ጭውውት አጥንታችሁ በክፍል ውስጥ አቅርቡ፡፡

ከዚህ በታች ነቢያት ሻጭ ነጋዴ ሆና የቀረበችበት፣ ይልቃል ደግሞ ገዥ ሆኖ ጭውውት ያረጉበት አጭር ፅሁፍ ቀርቧል፡፡ በሁለቱ መካከል የተደረገውን ምልልስ መነሻ በማድረግ እናንተም መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት ጭውውት አድርጉ፡፡

ነቢያት፡- የልብስ፣ የጫማና ሌሎችም የተለያዩ ነገሮች መሸጫ አላት፡፡

ይልቃል፡- ጫማ ይኖርሻል?

ነቢያት፡- አዎ! መምረጥ ትችላለህ፤ ቁጥር ንገረኝ፡፡

ይልቃል፡- ሰላሳ ስድስት ነው፡፡

ነቢያት፡- ይኸውልህ የተለያዩ ቀለም አማራጮች አሉኝ፡፡

ይልቃል፡- ጥቁር ጫማ ነው የምፈልገው፡፡
ነቢያት፡- አለ ዋጋው ሰባት መቶ ሃምሳ ብር ነው፡፡

ተግባር ሶስት፡- ቃላት

ሀ. ለሚከተሉት ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ተመሳሳይ ፍች ስጡ፡፡

1. አድናቆት
2. ቅኝት
3. በተመስጦ
4. ዘገባ
5. ግብይት

ለ. ለሚከተሉት በ‹‹ሀ›› ረድፍ ለቀረቡት ሀረጋት ተስማሚያቸውን ከ ‹‹ለ›› ረድፍ እየመረጣችሁ አዛምዱ፡፡

ሀ	ለ
1. ሸቀጥ አከፋፋይ	ሀ. የመሸጫ ቦታ
2. ሰፊ ሜዳ	ለ. ጅምላ ሻጭ
3. የገበያ ተራ	ሐ. በተለምዶ የሚከናወን የንግድ ስርዓት
4. ባህላዊ ግብይት	መ. የተንጣለለ መስክ
5. የድንጋይ ካብ	ሠ. የመሸጫ መደብ

ተግባር አራት፡- መፃፍ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በመመሪያው መሰረት በፅሁፍ መልሱ፡፡

1. በአካባቢያችሁ ወደሚገኝ ገበያ ከወላጆቻችሁ ጋር በመሄድ ባህላዊ የግብይት ስርዓቱ እንዴት እንደሚከናወን ፅፋችሁ በመምጣት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡ፡፡
2. ባህላዊ የግብይት ስርዓት ከዘመናዊ የግብይት ስርዓቱ በምን እንደሚለይ በሰፈራችሁ አንድ የምታውቁትን ነጋዴ ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ አሳዩ::

በዕሁፋችሁ ውስጥ ተገቢውን ስርዓተ ነጥብ መጠቀማችሁን አትርሱ።

ክፍል ሁለት፡- ንባብ

አዲስ አበባና የገበያ ቦታዎቿ

ቅድመ ንባብ ጥያቄዎች

1. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ሀሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. በአካባቢችሁ የምታውቋቸውን የገበያ ስፍራዎች ጥቀሱ።
3. ‹‹አዲስ አበባና የገበያ ቦታዎቿ›› የሚለው ምንባብ ስለምን የሚያስረዳ ይመስላችኋል?

አዲስ አበባና የገበያ ቦታዎቿ

አዲስ አበባ የሀገሪቷ ዋና ከተማ እንደመሆኗ ከፍተኛ የሆነ የንግድ እንቅስቃሴ የሚታይባት ከተማ ናት። በከተማዋ ትላልቅ ዘመናዊና ባህላዊ የግብይት ስርዓቶች በስፋት ይከናወኑባታል። የተለያዩ የግብይት ቦታዎችም በብዛት አሏት። ዋና ዋናና ታዋቂ የግብይት ስፍራዎች ከሚባሉት ውስጥ እንደ መርካቶ፣ ሸሮ ሜዳ፣ ሾላ ገበያ፣ ካራና የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል።

የመርካቶ ገበያ ግዙፍ የገበያ ቦታ ሲሆን ከጅምላ ማከፋፈያ አንስቶ እስከ ችርቻሮ መሸጫ ድረስ ሁሉም በአቅሙ የሚገበያይበት ቦታ ነው። መርካቶ ባህላዊና ዘመናዊ የግብይት ስርዓት በጥምረት የሚቀርቡበት ስፍራ ነው። በመሆኑም ከሀገሪቱ የተለያዩ ክፍሎች የሚመጡ በርካታ ነጋዴዎች የሚገናኙበት የገበያ ስፍራ ነው። ይህ ስፍራ ከፍተኛው የግብይት ስርዓት የሚካሔድበት በመሆኑ በአብዛኛው በገኸርና ሻጭ ወይም በሰው ብዛት የተጨናነቀ ነው።

ሌላኛው በከተማዋ የሚገኘው የገበያ ቦታ ሸሮ ሜዳ ነው። ሸሮ ሜዳ ሀገር በቀል የሆኑ ባህላዊ አልባሳት የሚገኙበት ቦታ ነው። ገበያው ውስጥ ገብቶ ግራና ቀኙን ለተመለከተ በተለያየ ህብረ ቀለማት ያሸበረቁት ባህላዊ አልባሳት ሳትገዙኝ አትለፉኝ የሚሉ ይመስላሉ። ከዚህም የተነሳ አብዛኛውን ጊዜ ወደገበያ ስፍራ የገባ ሰው ሳይገዛ ባዶ እጁን አይወጣም። በእለቱ ገንዘብ ባይኖረው እንኳ ተመልሶ ለመሄድ ቀጠሮ የሚያዝለት የገበያ ስፍራ ነው።

በከተማዋ በተለይ በዓመት በዓል ወቅት በእንስሳት ግብይት የሚታወቁ ቦታዎችም አሉ። ከነዚህ ውስጥ የሾላ ገበያና ካራ ይጠቀሳሉ። የሾላ ገበያ ከእንስሳት በተጨማሪ የተለያዩ ምግብና ምግብ ነክ ያልሆኑ ነገሮች በስፋት የሚገኙበት ነው። የሾላ ገበያ

የተለያዩ የንግድና የፍጆታ እቃዎች በተመጣጣኝ ዋጋ ይቀርቡበታል ከሚባሉ ስፍራዎች አንዱ ነው። በቁም እንስሳት ግብይትም ዶሮ፣ በግና ፍየል ከጠቦት እስከ ሙክት አቅሙ ለፈቀደ የእርድ በሬም የሚቀርብበት ገበያ ነው። የካራ ገበያም በስፋት በቁም እንስሳት ግብይት የሚታወቅ ነው። በመሆኑም በዓመት በዓል ዋዜማ የተለያዩ ለእርድ የሚውሉ የቁም እንስሳት ለማግኘት ወይም ለመግዛት ከተለያዩ የከተማዋ ክፍሎች ሰዎች በብዛት ወደዚያ ስፍራ በመሄድ ይገበያያሉ።

ተግባር አንድ፡- አንብቦ መረዳት

ሀ. ከዚህ በታች ለቀረቡት ከምንባቡ ለወጡ ጥያቄዎች ምንባቡን መሰረት በማድረግ በቃል መልስ ስጡ።

1. በአዲስ አበባ ከተማ ውስጥ የሚታወቁ ዋና ዋና የገበያ ቦታዎችን ዘርዝሩ።
2. አዲስ አበባ ውስጥ በትልቅነቱ የሚታወቀው የገበያ ቦታ የትኛው ነው?
3. የሸሮ ሜዳ ገበያ የሚታወቀው በምን የግብይት አይነት ነው?
4. ከምንባቡ የተረዳችሁትን ዋና ሀሳብ ለመምህራችሁ ተናገሩ።

ለ. በምንባቡ መሰረት ትክክል ከሆነ "እውነት" ስህተት ከሆነ "ሀሰት" በማለት መልሳችሁን በቃል ተናገሩ።

1. ከጅምላ ማከፋፈያ እስከ ችርቻሮ ንግድ ሁሉም እንደአቅሙ የሚገበያይበት ቦታ መርካቶ ነው።
2. አዲስ አበባ ዘመናዊ የግብይት ስርዓት ብቻ የሚከናወንባት ከተማ ናት።
3. ባዳመጣችሁት ምንባቡ ውስጥ በተጠቀሱት የገበያ ስፍራዎች በሁሉም ቦታ የቁም እንስሳት ብቻ ይሸጣሉ።

4. ከተለያዩ የሀገሪቱ ክፍሎች በመምጣት የሚገበያዩበት ትልቁ ቦታ ሸላ ገበያ ነው።

ተግባር ሁለት፡- መናገር

1. ወላጆቻችሁ ብዙ ጊዜ የሚገበያዩበትን ቦታ ጠይቃችሁ ምን ምን ነገሮች እንደሚሸጡ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁና ለክፍል ጓደኞቻችሁ ተናገሩ።
2. ገበያ የሚለውን ቃል ስትሰሙ በሃሳባችሁ የሚመጣውን ነገር በፅሁፍ ካዘጋጃችሁ በኋላ ለመምህራችሁ በቃል አቅርቡ።

ተግባር ሶስት፡- ቃላት

ከዚህ በታች በቀረቡት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አውዳዊ ፍች ስጡ።

1. የተለያዩ <u>የመገበያያ</u> ስፍራዎች በከተማችን ውስጥ ይገኛሉ።
2. መርካቶ ውስጥ <u>የጅምላ</u> ንግድ የተለመደ ነው።
3. ከተለያዩ የሀገሪቱ ክፍሎች <u>የሚመጡ</u> በርካታ ነጋዴዎች አሉ።
4. አብዛኛው የግብይት ስፍራ በሻጭና ገዥ <u>የተጨናነቀ</u> ነው።
5. የካራ ገበያ <u>በስፋት</u> በቁም እንስሳት ግብይት የሚታወቅ ነው።

ተግባር አራት፡- መፃፍ

1. መርካቶ ውስጥ ያሉትን የተራ ስሞች ወላጆቻችሁን ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ አሳዩ።
2. ወላጆቻችሁ ልብስ ወይም ሌላ ነገር ሲገዙ ከሻጩ ጋር ያለውን የዋጋ ክርክር ጠይቃችሁ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ ተናገሩ።

ክፍል ሶስት፡- ቃላት

ተግባር አንድ፡- ተቃራኒና ጥምር ቃላት

ሀ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን በፅሁፍ ስጡ፡፡

1. ቸኮለ
2. ዝምተኛ
3. ታላቅ
4. ተናወጠ
5. አዋደደ

ማስታወሻ

ልብ አድርቅ፣ ሆደ ሰፊ፣ ሰማይ ጠቀስ፣ ልብ ወለድ፣ ቃለ አጋኖ ...የመሳሰሉት ጥምር ቃላት ይባላሉ፡፡

ለ. በ‹‹ሀ›› ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ ‹‹ለ›› ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ፡፡

ሀ	ለ
1. እጀ ሰባራ	ሀ. ዋጋ አወረደ
2. ዋጋ ሰባሪ	ለ. ባለጌ
3. ስር ሰደደ	ሐ. ያልረባ ስራ
4. ስመ ጥር	መ. ገናና፣ ዝነኛ
5. አይን አውጣ	ሠ. ተጠናከረ

ሐ. በሚከተሉት ቃላት አረፍተ ነገር መስርቱ፡፡

1. ወበቅ
2. ቀለብ
3. በረከት
4. ማዳከም
5. መዳረሻ

ክፍል አራት፡- ጽሕፈት

ተግባር አንድ፦ መፃፍ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በፅሁፍ መልሱ።

1. ‹‹አዲስ አበባ እና የገበያ ቦታዎቿ›› የሚለውን ምንባብ አንድ ጊዜ በጥሞና ደግማችሁ አንብቡ። ከዚያም የእያንዳንዱን አንቀፅ ዋና ሃሳብ ለይታችሁ አውጡ። ዋና ሃሳቡን በራሳችሁ አገላለፅ አብራርታችሁ ፃፉ። ተገቢውን ስርዓተ ነጥብ
   መጠቀማችሁን አትርሱ።
2. በቡድን በመሆን በአካባቢያችሁ ወደሚገኝ አንድ የልብስ መሸጫ በመሄድ የዋጋ ዝርዝር ጠይቃችሁ ዘገባ ፅፋችሁ በመምጣት ለመምህራችሁ አሳዩ።

ክፍል አምስት፡- ሰዋስው

ተግባር አንድ፡- አያያዦችን መለየት

ሀ. በሚከተሉት አረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን አያያዦች ለይታችሁ አስምሩባቸው።

1. አክስቴ እሁድ ወይም ሰኞ ትመጣለች።
2. ከባድ ዝናብ እየጣለ ቢሆንም ትምህርት ቤት መሄድ አለብኝ።
3. ገበያ የሄድኩት የዓመት በዓል ዶሮ ልገዛ እንጂ ልብስ ለመግዛት አይደለም።
4. ዛሬ ኪስ ጨዋታ ለማየት እሄዳለሁ፤ ስለዚህ ስራዬን በጊዜ መጨረስ አለብኝ።
5. ፈተና እየደረሰ ስለሆነ ሁላችንም ማጥናት የኖርብናል።

ለ. ከዚህ በፊት በቀደሙት ምዕራፎች ያነሳናቸውን የቃል ክፍሎች ለማስታወስ ሞክሩ። ከዚህ በታች ስም፣ የስም ገላጮች፣ ግስ፣ የግስ ገላጮችና መስተዋድዶች ተደባልቀው ቀርበዋል። እያንዳንዳቸውን በየምድባቸው ለይታችሁ ፃፉ።

ወደ፣ ክፉ፣ ቀጭን፣ ገነባ፣ ምንኛ፣ ናቸው፣ ልዑል፣ ግብርና፣ ቶሎ፣ አጠገብ፣ አስተዋለ፣ ሀብት፣ ያፌት፣ ገና፣ ስለ፣ ገመተ፣ እስከ፣ ንፉግ፣ ክፉኛ፣ የዋህ፣ አሁን፣ ላይ፣ ጎበዝ...

1. ስም _____ _____ _____ _____ _____
2. የስም ገላጭ _____ _____ _____ _____ _____
3. ግስ _____ _____ _____ _____ _____
4. የግስ ገላጭ _____ _____ _____ _____ _____
5. መስተዋድድ_____ _____ _____ _____ _____

ሐ. የሚከተሉትን ያልተሟሉ አረፍተ ነገሮች በተገቢው ቃል አሟሉ።

አነበበ፣ ስለ፣ እስከ፣ ገበያ፣ አንብቡ፣ ጎበዝ፣ ጥቁር፣ በፍጥነት

1. _____ የተለያዩ ነገሮች የሚሸጡበት ቦታ ነው።
2. አየለች ከቤት _____ ወጣች
3. በመማሪያ መፅሃፍ ላይ ያለውን ምንባብ በየግላችሁ _____
4. _____ ነጋዴ በመሆኑ ትልቅ ደረጃ ላይ ደረሰ።
5. ከቤታችን_____ ትምህርት ቤት ድረስ በእግሬ መጣሁ።

መ. የሚከተሉትን አያያዥ ቃላት ወይም ሀረጋት በመጠቀም አረፍተ ነገር መስርቱ።

1. ሆኖም
2. ነገር ግን
3. ይሁን እንጅ
4. ወይም
5. እና

የክለሳ ጥያቄዎች

1. ባህላዊና ዘመናዊ የግብይት ስርዓትን በተመለከተ በቴሌቪዥን የሚተላለፉ ዘገባዎችን አድምጣችሁ በማስታወሻችሁ በመያዝ ለክፍል ጓደኞቻችሁ በቃል ተርኩላቸው።
2. ስለሻጭና ገዥ የሚያነሱ ፅሁፎችን ፈልጋችሁ አንብቡ። ያነበባችሁትን ፅሁፍ ዋና ሀሳብ በማስታወሻ ደብተራችሁ በመፃፍ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡላቸው።
3. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍች ስጡ።
   ሀ. ውጥረት
   ለ. መጠጊያ
   ሐ. እንደልብ
   መ. ባለጠጋ
4. የሚከተሉትን ቃላት በመጠቀም ድርብ አረፍተ ነገሮች መስርቱ።
   ሀ. ቢሆንም
   ለ. ስለሆነም
5. የሚከተሉትን አያያዦች በመጠቀም አረፍተ ነገሮች መስርቱ።
   ሀ. ግን
   ለ. ወይስ
   ሐ. ከዚያም

የቃላት ፍች

ቃል	ፍች
ሀያል	ጠንካራ፣ የማይሸነፍ፣ ብርቱ፣ ሀይለኛ
ሁነኛ ሰው	ታማኝ፣ ሀቀኛ፣ ተስማሚ
ህመም	በሽታ፣ ደዌ፣ ጤና ማጣት
ህብረት	መረዳዳት፣ መተባበር፣ መተጋገዝ
ለማ	በለፀገ፣ ለመለመ
መለገሰ	መለገስ፣ መቸር፣ መስጠት
መሄድ	መራመድ፣ መገስገስ
መላ	ዘዴ፣ ብልሃት፣ ማስተዋል
መመኘት	መከጀል፣ መሻት
መስማማት	መዋደድ፣ ማዋዋል፣ ማደራደር
ርህራሄ	አዘኔታ፣ ቸርነት፣ ደግነት፣ መራራት
ሰበብ	ሳቢያ፣ ምክንያት፣ መንስኤ
ስነ-ጥበብ	ስዕል፣ ቅርፃ ቅርፅ፣ ሙዚቃ፣ ስነ ፅሁፍ
ቀረበ	ተጠጋ፣ ለመድረስ ትንሽ ቀረው
ቀየረ	ለወጠ፣ ተካ፣ አዛወረ፣
ብልሹ	የማይረባ፣ የማይጠቅም
ባህል	ልማድ፣ ወግ
ተመቸ	ደላ፣ ተስማማ፣ ምቹ ሆነ
ተሰናኘ	ተስማማ፣ ተገጣጠመ
ተቀኘ	ደረሰ፣ አሰበ
አመለከተ	አሳየ፣ አስረዳ፣ ጠቆመ
አስተናገደ	ተቀበለ፣ አበላ፣ አጠጣ፣ ጋበዘ
ከመረ	ቆለለ፣ ደረደረ፣ አነባበረ
ከረከመ	አሳጠረ፣ አስተካከለ፣ ቀረጠፈ
ውበት	ቆንጆ፣ ያማረ፣ ደምግባት
ውድድር	ፉክክር፣ ክርክር፣ ውርርድ
ጨመቀ	ጠመዘዘ፣ አንጠፈጠፈ
ፀጋ	ሀብት፣ ስጦታ፣ ረደኤት
ፈፀመ	ጨረሰ፣ አጠናቀቀ፣ ሰራ፣ አደረገ

ዋቢ ጽሑፎች

ቅድስት ማርያም ዩኒቨርሲቲ። (1995)። ስነ ቃል። አዲስ አበባ፣ ያልታተመ።

በላይነሽ የሻው እና ቢረሳው ታደሰ። (2010)። አማርኛ 3ኛና 4ኛ ክፍል። አዲስ አበባ፣ አስቴር ነጋ አሳታሚ ድርጅት።

ባህል ወ ቱሪዝም። (2008) አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ባህልና ቱሪዝም ቢሮ ቅፅ 7፣ ቁጥር 12፣ 7-8።

ባህሩ ዘርጋው (2010) ዘርጋው መለስተኛ መርጃ መዝገብ ቃላት (2ተኛ እትም)። አዲስ አበባ ሮሆቦት አታሚዎች

ባየ ይማም። (2004)። አጭርና ቀላል የአማርኛ ሰዋስው። አዲስ አበባ፣ አልፋ ፕሪንተር።

ተስፋ ገብረስላሴ(ዓም ያልታወቀ) የአማርኛ ፊደለ ገበታ።

አላምረው ገብረ ማርያም (2002) አማርኛ መማሪያ መፅሀፍ 1-4ኛ ክፍል። አዲስ አበባ፣ አልታ ማተሚያ ቤት።

አስምረት ብስራት (2013) የዛሬ አበባዎች የነገ ፍሬዎች። አዲስ ዘመን ጋዜጣ፣ ዌብሳይት ኢአይ የተወሰደ።

አብርሃም እንዳሻው (ዓ/ም ያልተጠቀሰ) ኢትዮጲስ ቁጥር 2 አዲስ ዘመን (2013) የኢትዮጵያ ፕሬስ ድርጅት።

ከበደ ሚካኤል (1999) ታሪክና ምሳሌ ።1ኛ መፅሃፍ፣አዲስ አበባ፣ ሜጋ አሳታሚ ደርጅት።

ፌደራል ትራንስፖርት ባለስልጣንና ትምህርት ሚኒስቴር (2011) የትምህርት ቤቶች የመንገድ ትራፊክ ደህንነት ክበባት አደረጃጀትና አሰራር። ንቁ በርታ ማተሚያ ቤት።

ደበበ ሀ/ጊወርጊስ (2005) ሳባ የአማርኛ መዝገብ ቃላት ሰናትኛ እትም አዲስ አበባ አስቴር ነጋ አሳታሚ ድርጅት

(2011) የተማሩት እህትማማቾች። አዲስ አበባ፣ USAID- READ II PROJECT::

ዳንኤል ወርቁ (2011) የዛፎች ጠላት ማን ነው። አዲስ አበባ።

USAID- READ II PROJECT USAID (2019) የሀና ጊዜ አጠቃቀም። አዲስ አበባ፣ READ II PROJECT::
USAID (2019) የመጓጓዣ አይነቶች ። አዲስ አበባ፣ READ II PROJECT::
USAID (2019) የቅድስት ውሎ ዘገባ። አዲስ አበባ፣ READ II PROJECT::

• የፊደል ገበታ

ግዕዝ	ካዕብ	ሳልስ	ራብዕ	ኃምስ	ሳድስ	ሳብዕ
ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ
ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ል	ሎ
ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሕ	ሖ
መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ም	ሞ
ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ
ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሬ	ር	ሮ
ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ስ	ሶ
ሸ	ሹ	ሺ	ሻ	ሼ	ሽ	ሾ
ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ
በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ብ	ቦ
ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቴ	ት	ቶ
ቸ	ቹ	ቺ	ቻ	ቼ	ች	ቾ
ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኅ	ኆ
ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ን	ኖ
ኘ	ኙ	ኚ	ኛ	ኜ	ኝ	ኞ
አ	ኡ	ኢ	ኣ	ኤ	እ	ኦ
ከ	ኩ	ኪ	ካ	ኬ	ክ	ኮ
ኸ	ኹ	ኺ	ኻ	ኼ	ኽ	ኾ
ወ	ዉ	ዊ	ዋ	ዌ	ው	ዎ
ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	ዔ	ዕ	ዖ
ዘ	ዙ	ዚ	ዛ	ዜ	ዝ	ዞ
ዠ	ዡ	ዢ	ዣ	ዤ	ዥ	ዦ
የ	ዩ	ዪ	ያ	ዬ	ይ	ዮ
ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዴ	ድ	ዶ
ጀ	ጁ	ጂ	ጃ	ጄ	ጅ	ጆ
ገ	ጉ	ጊ	ጋ	ጌ	ግ	ጎ

ጠ	ጡ	ጢ	ጣ	ጤ	ጥ	ጦ
ጨ	ጩ	ጪ	ጫ	ጬ	ጭ	ጮ
ጸ	ጹ	ጺ	ጻ	ጼ	ጽ	ጾ
ፀ	ፁ	ፂ	ፃ	ፄ	ፅ	ፆ
ፈ	ፉ	ፊ	ፋ	ፌ	ፍ	ፎ
ፐ	ፑ	ፒ	ፓ	ፔ	ፕ	ፖ
ቨ	ቩ	ቪ	ቫ	ቬ	ቭ	ቮ

የፊደል ቅደም ተከተል

ሀ የመጀመሪያ ፊደል = ገዕዝ

ሁ ሁለተኛ ፊደል = ካዕብ

ሂ ሶስተኛ ፊደል = ሳልስ

ሃ አምስተኛ ፊደል = ሳድስ

ህ ስደስተኛ ፊደል = ሳብዕ

• የኢትዮጵያ ቁጥሮች

ከ1 እስከ 10	
የኢትዮጵያ ቁጥሮች	የአረብኛ ቁጥሮች
፩	1
፪	2
፫	3
፬	4
፭	5
፮	6
፯	7
፰	8
፱	9
፲	10
ከ11 እስከ 20	
የኢትዮጵያ ቁጥሮች	የአረብኛ ቁጥሮች
፲፩	11
፲፪	12
፲፫	13
፲፬	14
፲፭	15
፲፮	16
፲፯	17
፲፰	18
፲፱	19
፳	20

ከ20 እስከ 100	
የኢትዮጵያ ቁጥሮች	የአረብኛ ቁጥሮች
፳	20
፴	30
፵	40
፶	50
፷	60
፸	70
፹	80
፺	90
፻	100

ከ100 እስከ 1000	
የኢትዮጵያ ቁጥሮች	የአረብኛ ቁጥሮች
፻	100
፪፻	200
፫፻	300
፬፻	400
፭፻	500
፮፻	600
፯፻	700
፰፻	800
፱፻	900
፲፻	1000

ከ2000 እስከ 10000	
የኢትዮጵያ ቁጥሮች	የአረብኛ ቁጥሮች
፳፻	2000
፴፻	3000
፵፻	4000
፶፻	5000
፷፻	6000
፸፻	7000
፹፻	8000
፺፻	9000
፼	10000

አማርኛ

እንደ መጀመሪያ ቋንቋ
የተማሪ መጽሐፍ
፱ኛ ክፍል

